

УДК 821.161.2-3/-9.09"18/19"І.Франко:17.035.3(=161.2)

УЧАСТЬ ІВАНА ФРАНКА У ЧУЖИХ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИХ ВИДАННЯХ: СТАТТЯ “УКРАЇНЦІ”

Галина ПІДБУЗЬКА

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
вул. І. Франка, 34, Дрогобич, Україна, 82100*

Розглянуто один із промовистих літературознавчих (історико-літературних) творів Івана Франка, з яким він виступив перед чужомовним читачем. Підкреслено особливу увагу автора до давньої (від Княжої доби) української літератури, лапідарність наукового дискурсу і “теплоту” авторського вислову. Стаття “Українці” є актуальною і в наш час з огляду на влучність і глибину Франкових оцінок явищ нашої духовності, явленої у Слові.

Ключові слова: українці, Південна Русь, література, відродження, стиль, патріотизм, національне.

Енциклопедизм І. Франка... У цьому феномені важливе місце посідає його участь в енциклопедіях Брокгауза і Єфрона та в угорській, присвяченій світовій літературі. Стаття в цій енциклопедії була написана в 1906 році на прохання славіста, професора Будапештського університету Оскара Ашбота, який у листі від 26 грудня 1905 року просив І. Франка підготувати відповідне гасло про літературу українську. У листі читаємо: “Йдеться про те, щоб Ви подали для широкої публіки картину літературних прагнень українців, написавши її доступною і при тому добірною мовою. Після короткого стислого вступу (“Пісня про Ігоря” та інші начала) прошу Вас перейти відразу до нової літератури, яка на сьогодні є найцікавішою, окреслюючи її зв’язки з великоросійською літературою та відмінності, показуючи найпомітніші постаті української літератури, гімни, народну поезію, тощо, представляючи їх приблизно так, як це робив би українець за народженням, подаючи цікаві риси цієї літератури своєму високоосвіченому товаришеві, який не володіє російською і зовсім нічого не знає про українську літературу” [1, с. 586].

Забігаючи дещо вперед, звернемо увагу на таке. Угорський учений усвідомлював значення “Слова о полку Ігоревім” для української духовності загалом і для всієї історії української літератури зокрема. Усе, що в германітивному стані маємо в цій поемі (патріотизм, героїчний дух і глибинний, притаманний нації ліризм) пізніше відбилося і в народнопоетичній творчості (згадаймо тут, зокрема, наш ліро-епічний героїчний епос – думи), і в літературі писаній.

З іншого боку, автор листа писав про “короткий, стислий вступ”, маючи на увазі наше літературне Середньовіччя. Як знаємо, І. Франко глибоко вивчав давню українську літературу, починаючи з Княжої доби і далі. Згадаємо тут його розлогі праці в цій царині.

І в статті “Українці” він присвятив цій літературі більшу її частину. Це зрозуміло – автор підкреслював органічність давньої української літератури саме для рідного народу, заперечуючи так чи інак “теорію” “колиски”, “спільної спадщини” і так далі. Спадщина ця належить народові українському і лише йому – це бачимо у всіх дотичних працях І. Франка. У листі О. Ашбота йдеться про “зв’язки з великоросійською літературою”... А в статті І. Франка мовиться передусім про глибинну самотність нашого слова.

Свою працю І. Франко написав німецькою мовою. 9 березня 1906 року (вважаємо тут, що І. Франко вельми оперативно виконав прохання угорця) О. Ашбот писав І. Франкові: “Я прочитав Ваш нарис до кінця з величезним інтересом і ще раз дякую Вам за репрезентацію Вашої рідної літератури, написану з такою теплотою і віддачею” [1, с. 586]. Отже, угорський професор погодився з тим, що автор статті “не дотримався” його настанов, написаних у першому листі. Що більше, прекрасно вловив настрої (“теплоту”) статті і попри її невеликий обсяг – її глибоку змістовність. 13 листопада 1907 року О. Ашбот повідомляв, що статтю “Українці” в перекладі на угорську мову він здав до друку, а оригінал рукопису повертає авторові.

Як зазначається в “Коментарях” до 41 тому, “Автограф цієї праці невідомий”, а відбиток статті “Kisoroszok” зберігається в особистій бібліотеці І. Франка (№ 5363). І далі: “Подається за першодруком”... Першодрук був мовою угорською: вперше надруковано угорською мовою під заголовком “Kisoroszok”. Egyetemes Irodalomtörténet szerkeszti Heinrich Gustav. Negyedik kötet Ural – Altajiak és Szlovak. 22. Müttelleklettél es 126 szövegképpée. A vallas es Kozoktatasi. M. K. Minister Támogatásával. Budapest, Franklin Társulat. Magyar irod intézet és könyvnyomda, 1911, стор. 459–486.

Хто переклав статтю по-українськи – невідомо. Переклад, до речі, вирізняється деякими стилістичними огріхами.

Стаття І. Франка починається вельми прикметними словами, які задають тон усьому подальшому викладу матеріалу, зокрема, створюють ту “теплоту”, про яку говорив професор О. Ашбот: “В історії і характері українського (малоруського) народу є щось таке, що засвідчує його тісний тисячолітній зв’язок із землею, яку він заселяє: все та ж постійність і спорідненість при незначній одмінності, все та ж сонячна лагідність і жвавість, поєднана з журливістю, тільки степовикам притаманною” [1, с. 162].

Автор стверджує, що вже в X ст. і наша держава, і її письменство “цілком склалося”. І далі: на основі вивчення нашого найстарішого (Київського) літопису можна зробити такі висновки: вже на ту пору досягнуто “чималої вправності” у творенні тексту, стилістиці. Авторів літопису властивий “...широкий кругозір [...] з питань політики і етнографії”. Влучність слова, лапідарність вислову характерні для цієї хроніки, яка має “велику історичну цінність завдяки наповненості місцевими легендами, історичними та тогочасними переказами, драматично зображеними картинами”. Відзначимо місткість характеристики літопису, як також її лапідарність...

З прийняттям християнства виникла потреба у відповідній літературі, зокрема, богослужбній. І. Франко відзначив, що книги написані “національною, староруською, іноді з відтінком староболгарської, мовою” [1, с. 163]. Названо “Остромирове Євангеліє”, “Изборник Святослава”, підкреслено розмах перекладацької діяльності в Княжій

Україні (не лише з болгарської, але й з грецької мов). У бібліотеці Ярослава Мудрого працювало багато переписувачів книг та перекладачів. Їхня діяльність тісно пов'язана з питанням школи і освіти. Русичі вели активну торгівлю з арабами і греками, володіли грецькою мовою і були письменними. Пише автор про князів, “великих книжників” (Володимира Мономаха), митрополитів Іларіона і Климентія, “високоосвічених і талановитих письменників”, про школу при дворі князя Володимира, приватні школи при монастирях і єпископатах. Феодозій Печерський був одним із найперших староруських письменників. Ігумен Данило барвисто описав свою подорож до Палестини, його твір “проймають теплі патріотичні почуття”. Пам'ятки з середовища воїнів і бояр засвідчують, що люди цих станів “... не цуралися рідної мови та літератури” [1, с. 164]. Дещо пишнувата мова характерна для “Моління Даниїла Заточника”.

Зробимо тут ще одне зауваження. “Слово про Закон і Благодать” першого Київського митрополита – українця є одним із найяскравіших творів християнського Середньовіччя. Твір цей, прекрасний у сенсі стилістичному, становить синтез християнської і національної ідей.

“Слово о полку”... Поетичний твір, написаний ритмічною прозою, вишуканим стилем; “особливо хвилює патріотизм автора”, який прагне “... бачити рідний край об'єднаним” і готовим до опору ворогам. “Перлиною поеми є плач Ярославни”... [1, с. 165]. Переконаливо говорить автор, що поема не є пізнішою підробкою, як і не є “єдиною піснею давньоруської літератури” (згадує автор про євшан-зілля). Автор “Слова” “добре знав своїх попередників” (Бояна).

Серед творів на церковну тематику І. Франко згадав “Слово про Лазарево воскресіння”, переклади отців церкви, церковні проповіді (Кирило Туровський, Клим Смолятич), послання єпископів. У Княжій Україні багато читали. Читання було “благоговінням душі”. Зачували напам'ять цілі книги, особливо “Псалтир”. Книги були засобом духовного збагачення – “Пчоли”, “Златоуст”, збірники “Матиця”, “Златая ццьп”, “Ізмарагд”, “Паренетікон”, повчання Теодора Студита, “Теологія” Дамаскина тощо. І що головне: переклади і переробки готували “... з урахуванням способу мислення і уявлень жителів Русі і присвячувано абстрактним та метафізичним темам (зокрема, так звана “Книга кааф” та її пізніші переробки” [1, с. 167]. Згадаємо тут славнозвісний цикл самого І. Франка “Із книги кааф” у збірці “Semper tiro”.

Серед найцікавіших пам'яток тієї доби автор статті назвав “Києво-Печерський патерик”. Староруські “Прологи” з їх “національним відтінком”. “Палея толкова”, “Апокрифічні оповідання і легенди становлять одну з найбагатших і найважливіших частин давньоруської літератури” [1, с. 168] – “багатий скарб легенд у людській пам'яті”. Не зайвим буде згадати й самого І. Франка – дослідника і видавця українських апокрифів і сучасну дослідницю цієї теми Ярославу Мельник.

“Апокрифічні оповідання є перехідною ланкою від книг духовних до світських романів, оповідань, новел” [1, с. 169]. А повість про Варалаама і Йоасафа – її “глибоко-змістовні параболи належать до найкращих витворів світової літератури” [1, с. 169]. Не оминає автор статті і переробки візантійського епосу про Дігеніса Акріта, переспіву семітської казки “Премудрий Акір”, “Тисячі і одної ночі”, збірки “Панчатантра” та ін.

У Київському літописі є діалог про кару Господню, оповідь про осліплення князя Василька та інші, які є справжніми перлинами літератури.

Дуже важливо підкреслити такі слова І. Франка: "...коли пригадаємо, що Південна Русь протягом усього цього часу терпіла від наскоків печенігів і боротьби з половцями, що внаслідок хибної політики князів держава в цей час фактично розпалася, то можемо тільки дивуватись тій великій духовній роботі, що її здійснив у своїй літературі народ Південної Русі" [1, с. 169–170]. Ця література "має на собі печать оригінальності", засвідчує "самостійність мислення, неповторний творчий дух", вищий щабель культурного розвитку.

Та доля України – "на битому шляху"...

Далі йдеться про велику катастрофу 1240 року і про початок у XIII ст. московського письменства. "Та й сам дух цієї літератури є цілком протилежний витворам південноруських письменників" [1, с. 171] – шаблонність, церемоніальність, беззмістовна красномовність, безкритичність – такі прикмети цього письменства.

Великі київські традиції розвиваються в Західній частині Русі. Литовське князівство, завоювання Галичини поляками. Обрусіння литовських князів. У Литві дуже "впливовими" стають білоруси. І. Франко висловив таке твердження: "Від середини XV і до середини XVI ст. історія народу Південної Русі, або українців, збігається з історією білорусів, при перевазі останніх" [1, с. 171].

"Найпершим і найголовнішим здобутком цих часів стала нова літературна мова", яка "...вільніше зарухалася у формах з композиціями живого народного мовлення", вона була органічним витвором тогочасних політичних і національних відносин, засобом освіти та "жвавого духовного розвою протягом майже чотирьох століть" [1, с. 172].

Від середини XIII до середини XIV ст. у Галицько-Волинському князівстві йде процес (хоча політично ослаблений) наслідування домонгольського періоду нашої літератури. Створюється один з кращих творів – Галицько-Волинський літопис. І. Франко підкреслив, що цьому літопису властиві "гарячі патріотичні почуття", і він є видатною пам'яткою і з погляду історіографії, і як явище мистецтва слова.

"Десь над Дніпром" створюється другий Київський літопис, у якому "яскраво описана картина знищення Києва Батием. З'являються й інші безіменні твори, серед них автор назвав "Пророцтво пророка Ісайї про останні дні". Відзначились як письменники душпастирі (привезені литовськими князями з Болгарії) Кипріан та Григорій Цамблаки. Знову постає думка об'єднати руську церкву з римською. Йдеться і про інші писані пам'ятки нашої культури. А "молода білоруська культура починає суперничати з польською" [1, с. 172]. З'являються переклади з польської, німецької, чеської та латинської мов. 1498 року у Кракові Швайпольт Фюль видав перші слов'янські церковні книги, 1518 року в Празі вийшов білоруською мовою "перший популярний переклад Біблії", який зробив Франциск Скорина. У Південній Русі виникло багато інших перекладів, зокрема, Євангелія – (І. Франко цитує: "чистою, простою, всім зрозумілою народною мовою" – "Пересопницьке Євангеліє" 1656–1661), Євангелія Негалевського, Тяпинського... Особливо підкреслено значення Острозької Біблії (1580–1581) – першої повної друкованої Біблії слов'янського православного світу.

Далі І. Франко зупинився на трьох важливих явищах, що відбулися у другій половині XVI ст. А це: Люблінська унія, яка об'єднала Литву і Польщу і за якою українські землі відійшли до Польщі. Однак І. Франко говорив і про інше: унія започаткувала процес, який “призвів до загибелі Польщі”.

З іншого боку, в Україні бачимо “піднесення суспільного руху і національних почуттів” [1, с. 173]. Йдеться, зокрема, про колосальну роль у цьому церковних братств, Острозької академії. Третім важливим історичним явищем тих часів було розвинене друкарство (діяльність Івана Федорова і Тиводара Мстиславця).

Настає епоха полемічної літератури, “пристрасно написаних послань”, які мають “велике значення для істориків літератури тих часів”. Зупинився автор на постатях Іпатія Потія, Бронського (автора “Апокрисису”), Івана з Вишні, якого “...радикальний антицерковний і народолюбний дух уже на той час сягає у далеке майбутнє” [1, с. 176]. Творчість Івана Вишенського, як підкреслює автор статті, ґрунтується “...на гуманних твердженнях про високі етичні обов’язки людини”. Юрій Рогатинець, один із засновників Львівського братства, був палким поборником народної освіти, вважаючи її передумовою існування нації. Йдеться також у статті про “Палінодію”, діяльність у царині української освіти братів Зизаніїв, Транквіліона-Ставровещького, Памва Беринди, Мелетія Смотрицького.

Київська братська школа (1620), яку Петро Могила перетворив у академію, що була для всієї православної Європи “головним осередком шкільної освіти”. Що з нею сталося завдяки Москві – відомо.

Писав І. Франко про Стефана Яворського, Феофана Прокоповича, які перейшли на службу Москві (Ф. Прокопович став правою рукою Петра I). Вірними Батьківщині залишилися популярний і дуже плідний Іоаникій Галятовський, Лазар Баранович.

Також І. Франко вважав “найцікавішою і найважливішою частиною української літератури XVIII ст.” писання не друковані – багата драматична література (містерії, мораліте, інтермедії), сатири, пасквілі, ламентатії.

А ще з XVI ст. – думи. Серед козацьких відомих літописів І. Франко виділив літопис Самовидця, “...сповнений щирою стурбованістю та глибоким патріотизмом і вагомий своїми літературними якостями” [1, с. 178].

У Київській академії було створено багато посібників, драм, інтермедій (Довгалевський, Лащевський). Та указ Петра I 1725 року “...приніс фактично зі Сходу заборону всієї української літератури” [1, с. 179]. А на Правобережжі відзначив автор церковний пісенник 1790 року.

Окремо писав І. Франко про Г. Сковороду на Лівобережжі. Він усно і письмово проповідував “...високі моральні принципи, звичайну людяність та, хоча і відвернуту від буденного світу, але все-таки свою життєрадісну мудрість” [1, с. 180]. Указав автор статті і на таке: під безпосереднім впливом Г. Сковороди на приватні кошти відкрито перший на східноукраїнських землях університет у Харкові.

А в приєднаній до Австрії Галичині “...лише в 30-их роках бачимо розквіт справді нової і народної літератури”.

Присвятивши стільки уваги давній українській літературі, І. Франко підкреслив

її органічність, належність до української нації і лише до неї. Це було для нього самоочевидним.

Говорив учений про ймовірний вплив Г. Сковороди на І. Котляревського, який "... 1798 р. написав перший поетичний твір українською мовою – травестовану "Енеїду" [1, с. 180]. Автор статті відзначив "вишукану красу" і передусім "національний характер" цього твору. Далі йдеться про зображення "чистоти і безпосередності української сім'ї" в "Наталці Полтавці", пісні з якої "стали народними". Відомо, що сюжет твору, який у нас називається "Москаль-чарівник", багато разів перероблювали в Європі, під пером І. Котляревського "... є таким дивним і таким органічним для українського суспільства, що по праву можемо поставити його поруч з двома попередніми". Відзначено, що вельми характерний зв'язок творчого світу І. Котляревського з попередньою українською літературою і водночас підкреслено: І. Котляревський "... є цілком сучасною людиною, серце якої переповнюють спогади про минулу волю України" [1, с. 181].

В Україні поширюються західноєвропейські ідеї – під їх впливом "пробуджується нове життя". Тут І. Франко висловив важливу думку: "... представники панівної верхівки" посилено займаються фольклористикою (князь М. Цертелєв, П. Лукашевич, М. Максимович). Одним реченням, але дуже містко сказав І. Франко про байку "Пан та собака", якою викладач Харківського університету П. Гулак-Артемівський "... прагне викликати у панів співчуття, людяне ставлення до їх підлеглих".

Проникливо теплі слова знаходить автор для характеристики постаті "поміщика Квітки-Основ'яненка", який є основоположником сільської повісті на багато років раніше від Жорж Санд і Б. Ауєрбах змальовував "... з теплою простих людей" і наголосив на "... на кращих, привабливіших проявах народного життя". "Шляхетне серце" веліло Квітці "любити народ". Зауважмо, що про "серце" І. Франко пише не раз... Квітка "проповідував дух творчості"... [1, с. 182].

"Надзвичайна подія" – поява 1840 року "Кобзаря". Твори, написані народною мовою "з такою притаманною їй чарівністю і силою". Подано короткі біографічні дані. Т. Шевченко відчув "... на своєму чолі святий поцілунок музи"; "велика особистість", "велич Шевченка", яку можна досягнути лише у порівнянні з його попередниками і сучасниками Міцкевичем, Рилєєвим, Пушкінін": "Він надто самобутній"; та їх він "... перевершує своєю палкою натхненністю і пристрасною, як величезна гора навколишнє передгір'я". Зупинився автор на знакових творах Т. Шевченка ("Гайдамаки"; неперевершені перлини світової літератури – "Катерина", "Наймичка", "Сон", "Кавказ", "Чернець" – "палаючі смолоскипи, що ними він обкидав ще міцну будівлю абсолютизму і рабства"; "Євангеліє любові" – "І мертвим, і живим, і ненародженим", злет генія в поемі "Ян Гус"). На засланні поет створив "ряд ліричних віршів, простих, сповнених теплоти, яка свято зігрівала серця, часто навіть сам зміст цих віршів крає серце" [1, с. 184]. В останній період Т. Шевченко вернувся до релігійної тематики, і "виявляв глибоку віру". "Марієне Євангеліє" – поема "Марія", на думку автора статті, – "най-досконаліший і найзріліший" твір Т. Шевченка. Згадано п'єсу "Назар Стодоля", дуже цікавий "Щоденник". Прикметно, що І. Франко звернув увагу на епістолярій Т. Шевченка: "у багатьох листах [...] бачимо його м'якосердною, шляхетною, щедрою на гарячі

почуття, по-дитячому довірливою людиною, і водночас глибоко і всебічно освіченим митцем” [1, с. 185]. Не оминув, звісно, автор статті і малярських здобутків Т. Шевченка.

Кількома лапідарними штрихами І. Франко охарактеризував твори М. Макаровського, В. Александрова, Є. Гребінки (“автора найкращих українських байок”), А. Метлинського (поета в стилі Уланда і фольклориста), М. Максимовича (“визначного етнографа”), автора “дуже гарного” перекладу “Слова о полку” і “Псалтиря”, О. Афанасьева-Чужбинського (“істинного лірика з гарячими почуттями”). Франкові характеристики настільки влучні та місткі, що стають визначенням напряду дослідження творчості тих письменників.

Така ж лапідарна характеристика кирило-мефодіївців – особливо важливих заслуг М. Костомарова і передусім П. Куліша. Не оминув автор статті Д. Мордовця, О. Стороженка, Ганни Барвінок. “Найкраща наша письменниця” – Марко Вовчок. Поруч із Т. Шевченком вона є “найвидатнішим майстром української мови, автором “Народних оповідань” – неперевершених взірців поетичної прози” [1, с. 186]. Попри виразну (але не підкреслену назовні) соціальну тенденцію “...дійсної вагомості оповіданням Марка Вовчка надають майстерні описи душевних і поетичних станів людини, особливо ж – її глибоке проникнення в таїни жіночої душі” [1, с. 186]. Либонь уперше тут сказано про особливе явище – “поетичний стан людини”...

І що особливо теж варто відзначити – І. Франко пише про “один з кращих” творів Марка Вовчка “Марусю”.

“Притулок літературним творам”; “Програма духовних прагнень українців” – журнал “Основа” (Указ 1863 – коли цар Микола (Палкін) “цькував лише українських письменників”, то “царю-визволителю” Олександрові II вдалося жорстокими та безглуздими указами 1863 і 1876 років заборонити і припинити існування української мови і літератури” [1, с. 187]. Але українська література “...знайшла собі другу батьківщину – в Австрії”. Вести мову про літературу в Галичині, вважав І. Франко, варто від 1833 року – від збірки В. Залеського. А тоді – гурток М. Шашкевича: “Найбільший талант і найсильніший характер”.

Але в третій половині 60-х років розпочинається серед галицької молоді (вплив Т. Шевченка) “прогресивно спрямований рух”. 60-ті роки позначені впливом і П. Куліша, у 70–80-х М. Драгоманова, а в 90-х – М. Грушевського.

У підросійській Україні “розвивалися видатні таланти”: Л. Глібов, А. Свидницький, С. Руданський. Не оминув автор статті Д. Навроцького та Василя Мову. Ширше згадав про І. Нечуя-Левицького, відзначаючи свіжість і широту його таланту.

У Галичині творив син М. Шашкевича Володимир (“вишукані вірші”, переклади з Г. Гайне). “Великий ліричний талант” – Юрій Федькович. Описано діяльність “Видатного філолога О. Потебні – перекладача “Одіссеї”; переклади з грецької Петра Ніщинського; О. Огоновського – автора шеститомної історії української літератури та драм. Названо імена О. Партицького, Є. Желехівського, І. Верхратського. Це умовно перша фаза.

“Представником і прапороносцем другої фази був М. Драгоманов – “совість української інтелігенції”.

Відзначив автор статті заслуги В. Антоновича, В. Науменка, журналу “Киевская старина”.

Плеяда діячів української культури – М. Старицький, М. Лисенко. “Найбільш виділяється в цій групі Панас Мирний “з його могутньою художньою силою”” [1, с. 191]. У Галичині – М. Павлик і сам автор статті. А згодом М. Грушевський – багатотомна історія України, проза, великий організаторський талант.

Найновіша фаза національного розвитку – це Б. Грінченко; “вишуканий новеліст” М. Коцюбинський; “схильний до глибоких психологічних аналізів” П. Леонтович; “майстер вишуканої форми – лірик”, перекладач Данте В. Самійленко.

Леся Українка – поетеса “високо патетичного звучання, глибоко серйозна”. В. Стефаник – автор “шедеврів найдосконаліших психологічних студій”. Письменниці Н. Кобринська та О. Кобилянська (роман “Земля”), новеліст Лесь Мартович, М. Яцків, Б. Лепкий.

А що з драматургією? Йдеться тут про невідомого автора Стеценка (цінною називає автор драму “Доля”). Успіхи корифеїв, серед яких найбільшим є І. Тобілевич, “...котрий створив шедеври як у жанрі сільської драми, так і в п’єсах з життя інтелігенції” [1, с. 193]. Серед Галичан – Г. Цеглинський (“Ходачкова шляхта”). А на Закарпатті – “нещаслива хвиля москвофільства” (А. Добрянський) відгородила інтелігенцію від “єдиного джерела життєспроможної літератури – народного життя” [1, с. 193].

Написав І. Франко цю статтю з позиції історично-культурної школи. І сьогодні він вчить нас бачити не лише великі, а й малі постаті в історії нашої духовності, вчить високої культури літературознавчого дискурсу, вміння вельми лапідарно і проникливо щиро й тепло говорити про минуле і сучасне.

Стаття І. Франка як і вся його творчість у царині історії рідної культури, рішуче й переконливо заперечує імперську російську історіографію. Власне й заперечувати немає потреби. Адже фальш цієї історіографії на поверхні наукового історичного мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Франко І. Збір. творів : у 50 т. / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1985. – Т. 41.

Стаття надійшла до редколегії 10.09.2011

Прийнята до друку 26.09.2011

**PARTICIPATION OF IVAN FRANKO IN FOREIGN
ENCYCLOPEDIA PUBLICATIONS: ARTICLE “UKRAINIANS”****Halyna PIDBUZKA***The Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobych,
34, I. Franko Str., 82100, Drohobych, Lviv Oblast, Ukraine*

The article deals with one of the most eloquent Ivan Franko's literary (historic-literary) works, which he has presented to the foreign reader. The special author's attention to the ancient Ukrainian literature (since Knyazha doba), exactitude of scientific stating and "warmth" of author's expression are emphasized. The article "Ukrainians" is actual nowadays, because of aptness and depth of Franko's estimation of our spiritual phenomenon expressed in the Word.

Key words: Ukrainians, South Russ, literature, Renaissance, style, patriotism, national.

**УЧАСТИЕ ИВАНА ФРАНКО В ЧУЖЫХ ЭНЦИКЛОПЕДИЧЕСКИХ
ИЗДАНИЯХ: СТАТЬЯ “УКРАИНЦЫ”****Галина ПИДБУЗЬКА***Дрогобыцкий государственный педагогический университет имени Ивана Франко,
ул. И. Франко, 34, Дрогобыч, Украина, 82100*

Рассмотрен один из известных литературоведческих (историко-литературных) трудов И. Франко, с которым он выступил перед иноязычным читателем. Отмечено особенное внимание автора к давней (от Княжеских времен) украинской литературе, лапидарность научного дискурса и “теплоту” авторского изречения. Статья “Украинцы” актуальна и в наше время смотря на точность и глубину оценок явлений нашей духовности.

Ключевые слова: украинцы, Южная Русь, литература, возрождение, стиль, патриотизм, национальное.